

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТЕОРІЇ, ІСТОРІЇ ТА ФІЛОСОФІЇ ПРАВА

ОКЛАДНА МАРИНА ГЕОРГІЇВНА

кандидат історичних наук, доцент, доцент кафедри права Європейського союзу Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого, ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-4585-7596>,

ПЕРЕРОВОДА

АНАСТАСІЯ ОЛЕКСАНДРІВНА

студентка I курсу міжнародного-правового факультету Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

УДК 341.241(091)

DOI 10.37772/2518-1718-2021-2(34)-11

ЕТАПИ СТАНОВЛЕННЯ ДОГОВІРНОГО ПРАВА В ІСТОРІЇ МІЖНАРОДНОГО ПРАВА

Стаття присвячена розвитку і становленню базової галузі міжнародного права – договірному праву. Досліджено етапи формування інституту договірного права впродовж різних періодів історії, визначено особливості договору на кожному етапі становлення.

Ключові слова: договірне право, міжнародно-правовий договір, трактат, періоди права міжнародних договорів, міжнародна угода.

Постановка проблеми. Міжнародний договір – це угода двох або більше суб'єктів міжнародних відносин щодо встановлення, зміни чи припинення взаємних прав і обов'язків. У сучасності міжнародний договір є основним джерелом міжнародного права, в його системі як галузь право міжнародних договорів займає центральне місце. Міжнародні угоди регулюють відносини між державами, упорядковують їх, сприяють стабільності міжнародного правопорядку, забезпечують рівноправні відносини між суб'єктами права. Роль договору постійно зростає, і тому важливо дослідити, як формувалося договірне право, щоб зрозуміти, як воно змінювалося впродовж історії, і які чинники впливали на становлення основної галузі міжнародного права.

Мета даної роботи – дослідження міжнародного договору на різних етапах становлення міжнародного права, аналіз та порівняння форм, змісту, функцій та значення договору в різні історичні періоди. **Об'єктом** даного дослідження є міжнародний договір як ключове джерело міжнародного пра-

ва. **Предметом** дослідження виступає еволюція договірного права в історичному контексті міжнародного права.

Аналіз останніх досліджень. Міжнародне договірне право, з огляду на стрімке посилення ролі міжнародних договорів, викликає посилену увагу фахівців-юристів до дослідження, вивчення та аналізу його основних аспектів. Серед вітчизняних та зарубіжних вчених, які зробили значний внесок у дослідження права міжнародних договорів, можна виділити таких, як В. Буткевич, Я. Броунлі, А. Талалаєв, О. Мережко, О. Назаренко, Ф. Мартенс, В. Шуршалов, І. Лукашук, О. Задорожній та інші.

Виклад основного матеріалу. Договірне право як галузь почало формуватися одним із перших, оскільки регулювало сам процес створення норм міжнародного права, питання їх дії, процедури та механізми, які повинні застосовуватися для досягнення суб'єктами міжнародного права згоди в процесі нормотворчості [1, с. 234]. Право міжнародних договорів виникло дуже давно, і науковцям зараз

важко встановити, яка подія сприяла укладанню першого міжнародного договору. Проте безсумнівно можна сказати, що міжнародні угоди почали укладатися ще в стародавній період. Саме тому доцільно було б почати свою роботу з розгляду договору у Стародавній період історії, який охоплював величезний проміжок часу (3000 р. до н.е – 476 р. н.е). Ця епоха вважається початком періоду докласичного міжнародного права.

Загальновідомо, що підписанню міжнародних договорів передувало регулювання відносин за допомогою звичаїв і обрядів релігійного характеру, проте перші договори укладають вже на ранніх етапах і поступово обсяг питань, який підлягав договірному упорядкуванню, все більше розширювався. З точки зору історії міжнародного права період, який охоплює три тисячоліття до н.е., визнаний як найстаріший відомий людству період договірних відносин. Деякі вчені називають першим міжнародним договором, укладену у 3100 р. до н. е. угоди між правителями месопотамських міст Лагаш і Умма. Також яскравим прикладом є договори між правителями шумерських земель південного Межиріччя і єгипетської частини долини Ніла, регіонів Китаю та Індії, Егейського та Середземного морів [2, с. 71–72].

Зважаючи на характерні риси міжнародного права стародавніх часів, можна виділити ознаки міжнародних угод цього періоду. Міжнародне право цього періоду мало переважно регіональний характер, тобто кожний регіон був унікальною системою норм та рис. На це впливали в основному гео економічні фактори: відмінності регіонів за природними багатствами сприяли поділу державних утворень цього часу на держави-гегемони та залежні від них території. Таким чином договори стародавніх часів не могли бути рівноправними.

Переважаючий звичай як основного джерела впорядкування відносин вплинуло на те, що ще довгий час певні види міжнародних відносин регулювалися саме ним. Найбільше це стосувалося торгівлі, адже, на той час, звичай був більш стабільним регулятором й давав гарантії сторонам у сталості цих відносин. Через те, що в стародавній період міжнародного права переважав звичай як регулятор суспільних відносин, договори мали казуїстичний характер, тобто укладалися лише з конкретних питань між суб'єктами.

Договори зазвичай поділялися на мирні, воєнні, союзні (і в основному включали в себе ряд суміжних питань). Прикладом договору, який включав ряд різних питань, є угода, укладена у 13 ст. до н.е. між фараоном Єгипту і царем хетів. Це був „...договір миру та братерства, що дає мир... навіки”. Також він передбачав надання допомоги не тільки у війні із

зовнішніми ворогами, а й у разі повстання рабів. Була передбачена і взаємна видача політичних біженців [3, с. 84]. Угоди у стародавній період як правило були двосторонніми й в усній формі, проте, хоча й рідко, але все ж таки зустрічалися багатосторонні. Наприклад, 646 р. до н. е. було укладено договір між китайськими царствами Сун, Лу, Вей, Чжен, Сюй, Цао і Ци про утворення військового союзу проти нападів кочовиків. До того ж, в якості суб'єктів міжнародного права на той час виступали не самі держави, а князі, фараони, царі.

Важливою рисою міжнародного права стародавнього періоду був тісний зв'язок з релігійними віруваннями, які справили помітний вплив на формування і функціонування договорів. Саме релігія забезпечувала дотримання зобов'язань визначених в угодах. Якщо договір укладався за певною процедурою обрядів, клятв, молитов, то це означало, що він підпорядковується безпосередньо вищим силам, і його неможливо було порушувати, тому що це виклике гнів богів й страшну кару. Це призвело до зародження в стародавньому періоді принципу – *raста sunt servanda* [4, с. 115–116]. Таким чином ще в стародавній період були закладені основи формування договірного права як окремої галузі.

У Середньовіччі роль міжнародних угод посилюється: число договорів безперервно збільшується, і вони охоплюють все більше коло питань. Однією з причин цього явища був розпад Священної Римської імперії й інших імперій, які грали провідну роль у світі. Після їх падіння виникали десятки нових держав, які доволі швидко сформувалися і почали укладати різноманітні міжнародні трактати. В цей період в основному підписувалися угоди про воєнні союзи (союзний договір короля Англії Едварда III і короля Португалії Альфонсо IV 1353 р.), мирні (договір між республікою Генуя і королем Майорки 1181 р.), торговельні (між Венеціанським дожем Морозіні і королем Тунісу і Триполі 1251 р.), про дружбу (договір про союз і дружбу між імператором Генріхом VII і королем Франції Пилипом IV 1310 р) та інші. До того ж, укладалися договори про шлюб, дарування, заповіт, усиновлення, поступово зростає кількість угод про територіальні зміни і режими територій [5, с. 54–55].

Крім основних питань, які врегульовували договори в Середньовіччі, можна виділити й їх інші характерні риси. Договірна практика перейшла від усної форми укладання до письмової. Угоди найчастіше укладалися латиною і лише згодом перекладалися мовою кожної зі сторін [2, с. 101]. Особливістю середньовічних міжнародного права було те, що в підписанні міжнародних угод приймало участь велике коло суб'єктів (король, герцог, граф, сеньйор, імператор та інші). Якщо вони не підписувалися гла-

вою держави, то для цього назначалися спеціальні послы. Пізніше, після створення постійних урядів, їх почали підписувати виключно послы. Зростала кількість багатосторонніх угод (союзний договір між Тевтонським Орденем, князями Дорпата і Естонським рицарським Орденем 1304 р.). Договори зазвичай укладалися на строк від одного року і більше, на 30-50 років та безстрокові. Але в Середньовіччі вони продовжували бути нерівноправними щодо суб'єктів, які їх укладали.

Активну роль в міжнародних відносинах середніх віків відігравала церква. Періодично скликалися собори, які вирішували важливі міжнародно-правові питання. Це сприяло тому, що був офіційно сформульований один з найважливіших міжнародно-правових принципів — принцип сумлінного виконання міжнародних зобов'язань – *pacta sunt servanda* (Карфагенський собор 438 р.). Проте ще довгий час засобом гарантій виконання договірних зобов'язань була клятва, згодом додалося скріплення договору особистою печаткою, зберігалися звичай застави людей, територій або цінностей. Став популярним інститут гарантії договорів з боку третіх осіб, зазвичай таким гарантом виступав римський папа [5, с.56-57]. Він був також депозитарієм, посередником при укладанні багатьох міжнародних угод, суддею при порушенні зобов'язань сторонами договору. Саме в Середньовіччі ратифікація складалася вже в повноцінний інститут міжнародного права. Як зазначав В. А. Уляницький, спираючись на Гуго Гроція, що саме з цього періоду правитель був зобов'язаний схвалити договір, укладений його уповноваженим за певною даною йому інструкцією [6, с. 185].

Таким чином, в середні віки сфера застосування договорів та обсяг питань, щодо яких укладалися угоди, значно розширилися. Це беззаперечно справило величезний вплив на договірне право.

Важливою і однією з найбільш суттєвих подій, яка вплинула не тільки на розвиток договірного права, а й взагалі мала визначальний характер для всього міжнародного права, було підписання Вестфальського мирного трактату. Ця угода була результатом завершення Тридцятилітньої війни (1618–1648 рр.) і ознаменувала перехід від середньовічного до класичного міжнародного права.

Вестфальський мир був підписаний 24 жовтня 1648 р. та складався з двох пов'язаних між собою договорів: Оснабрюцького та Мюнстреського. Перший був підписаний у місті Оснабрюк, в якому переговори вели делегати Швеції та Священної Римської імперії германської нації зі своїми союзниками; другий був укладений у місті Мюнстер, сторонами якого виступали Франція й Імператор, Римська курія та інші держави. На жаль, детального аналізу цих до-

говорів не було зроблено, адже й дотепер повного перекладу тексту договору з латини українською чи російською мовами не було опубліковано. Формально Вестфальський трактат вирішував три основні питання: територіальних змін в Європі; політичного устрою держав; релігійних відносин у Священній Римській імперії. Проте фактично договір стосувався набагато більшого кола проблем.

Слід підкреслити, що серед інших міжнародно-правових аспектів Вестфальський мир особливу увагу приділив гарантіям його виконання, що справило великий вплив на розвиток права міжнародних договорів. У трактаті зазначалося, що обидві сторони повинні неухильно захищати та відстоювати всі положення угод, незалежно від релігії. Значний внесок у створення інституту міжнародно-правових гарантій та забезпечення сумлінного дотримання принципів міжнародно-правових зобов'язань зробила католицька церква. Як зазначав А. Дмитрієв, для досягнення цієї мети Рішельє запропонував створити інститут міжнародно-правової гарантії, відповідно з яким третя держава забезпечувала б права будь-якої держави стосовно до іншої. Надалі він трансформувався в інститут колективної гарантії всіх сторін договору стосовно до однієї з держав [7, с. 116].

Таким чином, за часів існування Вестфальської системи міжнародних відносин роль договорів невинно зростала, і вони ставали ключовим джерелом регулювання відносин між державами світу.

Як вже зазначалося раніше, хоча міжнародна угода як один із засобів регулювання міжнародних відносин й виникла та активно використовувалася ще в стародавні часи, проте лише з XIX ст. цей важливий правовий інструмент набуває особливого статусу в міжнародній практиці [8, с.22]. Наприклад, відомий французький юрист-міжнародник П. Петер виділив три основні історичні етапи розвитку права міжнародних угод: 1) період з 1815 р. до Першої світової війни; 2) період між Першою та Другою світовими війнами; 3) період після Другої світової війни. Тому доцільно було б розглянути кожний із зазначених етапів становлення права міжнародних договорів [9, с.3].

Віденська система міжнародних відносин (або як її ще називають – Європейський концерт) – структура міждержавних відносин в Європі, яка склалася після війн Наполеона I (1799-1815) і проіснувала з серйозними модифікаціями до Першої світової війни. Цей етап ознаменувався визначальними змінами в праві міжнародних договорів. По-перше, зростала кількість багатосторонніх міжнародних угод, які почали оформлюватися в одному документі. По-друге, поширювалася діяльність різних міжнародних конференцій та конгресів, на яких безпосередньо укла-

далися угоди. По-третє, на основі багатосторонніх міжнародних угод створювалися перші організації міжурядового характеру. До того ж, відбулося оформлення інституту депозитарію і визначення його повноважень щодо держав учасниць [8]. Спочатку XIX ст. ідеї природного права поступово відходили на другий план й стрімко зростало значення позитивістської правової концепції. Саме це сприяло тому, що міжнародний договір стає основним джерелом міжнародного права. Важливими договорами цього періоду були: Аахенський протокол 1818 р., Брюссельський договір 1890 р., Гаазькі конвенції 1899-1907 рр. та ін.. Наприклад, Гаазькі конвенції 1899 р. і 1907 р. стосувалися мирного врегулювання міжнародних спорів і були укладені з цілю перегляду загальних законів і звичаїв війни для введення в них нових обмежень. Положення цих конвенцій вплинули на розвиток міжнародного гуманітарного права [10].

Наступним етапом була Версальсько-Вашингтонська система міжнародних відносин, яка була створена після закінчення Першої світової війни й проіснувала з 1919 р. по 1939 р.. Її складав Версальський мирний договір, а також такі угоди, як Сен-Жерменський мирний договір з Австрією, Неїський з Болгарією, Тріанонський з Угорщиною, Севрський з Туреччиною, та інші трактати укладені на Вашингтонській конференції 1921-1922 рр.. На Паризькій конференції було створено першу міжнародну універсальну організацію – Лігу Націй, завданням якої було регулювання відносин держав в різних сферах, попередження конфліктів задля збереження миру. До того ж, особливостями цього періоду було те, що процедура укладання міжнародних договорів ставала простішою, було зроблено спроби кодифікації й упорядкування міжнародних угод, міжнародні організації самі почали укладати угоди з державами. До визначальних документів цього періоду можна віднести: Статут Ліги Націй 1918 р., Версальський мирний договір 1919 р. та ін.. За цього етапу відбулися важливі зміни в процедурі укладання міжнародних угод і у праві міжнародних договорів в цілому.

Із закінченням Другої світової війни пов'язують початок сучасного міжнародного права, і найважливішою подією вважають створення Організації Об'єднаних Націй 24 жовтня 1945 р., яка стала поштовхом до стрімкої еволюції міжнародного права. Показовими в діяльності ООН стали успіхи в кодифікації міжнародного права під контролем Комісії міжнародного права: були підготовлені проекти кодифікації морського, дипломатичного, консульського права, і що найважливіше, права міжнародних договорів [11]. Також в цей період з'явилися нові форми і види міжнародних договорів (міждержавні уго-

ди за участю міжнародних організацій, міжвідомчі та міжурядові угоди, відкриті, напіввідкриті та закриті договори, ін.), почали укладатися угоди універсального характеру, які стосувалися інтересів усіх держав світу.

Крім того, стрімко збільшувалася роль міжнародних організацій щодо підписання договорів. Комісія міжнародного права, скликана ООН, розробила і прийняла на конгресах низку найважливіших міжнародних угод. Було проведено ряд конгресів, які мали великий вплив на право міжнародних договорів: підписана Віденська конвенція про право міжнародних договорів 1969 р., яка регламентує сучасний порядок їх укладання між державами. Можна виділити основні положення цієї Конвенції: «застосовується до договорів між державами; кожна держава володіє правоздатністю укладати договори; текст договору приймається за згодою всіх держав, які беруть участь у його складенні; договір набирає чинності в порядку і в дату, передбачену в самому договорі або погоджені між державами, які брали участь у переговорах; кожен чинний договір є обов'язковим для його учасників і повинен добросовісно виконуватись (*pacta sunt servanda*)» [12]. Ратифікація, тобто форма та питання обов'язковості вираження згоди сторонами, які укладають договір, регулюється ст. 14 Віденської конвенції. Ратифікація здійснюється вищими органами держави й є найавторитетнішою формою вираження згоди на обов'язковість міжнародного договору.

Висновки. Договір – це важливий та необхідний інструмент взаємодії та спілкування людей, він встановлює зв'язки між народами, допомагає вирішувати конфлікти, державами, саме тому укладання договорів є значущим механізмом врегулювання людських відносин ще з давніх часів. Договірне право пройшло величезний проміжок часу становлення та формування – від стародавнього періоду до сучасності. В статті ми прослідкували, як різні історичні періоди змінювалось право міжнародних угод, які події мали ключове значення для встановлення і розвитку міжнародного права в цілому. Впродовж історії міжнародного права договір зазнав низки трансформацій своїх форм, видів та процедур укладання й постає перед нами таким, яким ми знаємо його сьогодні. Договірна форма закріплення міждержавних відносин є основою стабільності та ефективності правопорядку в міжнародному праві. В теперішній час право міжнародних угод являє собою самостійну, розвинуту галузь і систему норм міжнародного права. Воно є ключовою галуззю міжнародного права зі своїми інститутами, низкою основних принципів й продовжує розвиватися стрімко та невпинно.

ЛІТЕРАТУРА

1. Буткевич О. В. У истоков международного права. Санкт-Петербург: Юридический центр Пресс, 2008.
2. Дмитриева А. И., Батлера У. Э. История международного права : изд. 2-е доп. и перераб. Одесса: Феникс, 2013.
3. Лукашук И. И. Современное право международных договоров : В 2 томах. 1 том. 635 с.
4. Буткевич О. В. Історія міжнародного права : підручник. Київ : Видавництво Ліра-К, 2013. 416 с.
5. Баскин Ю. А., Фельдман Д. И. История международного права. Москва: Международные отношения, 1990.
6. Золотой фонд российской науки международного права : Международное право / В. А. Уляницкий; Рос. акад. правосудия, Рос. ассоц. междунар. права. Москва : Международные отношения, 2010. 488 с.
7. Дмитрієв А. І. Вестфальський мир 1648 року і сучасне міжнародне право: монографія. Київ: Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, 2001. 426 с.
8. Мережко О. О. Право міжнародних договорів: сучасні проблеми теорії та практики: монографія. Київ: Таксон, 2002. 334 с.
9. Reuter P. Introduction to the Law of Treaties. The Graduate Institute of International Studies, Geneva. 1995. P. 3.
10. Задорожній О. В. Гаазькі конвенції з міжнародного гуманітарного права : Українська дипломатична енциклопедія. Київ : Знання України, 2004. Т.1. 760с.
11. Лукашук И.И. Международное право. Общая часть : учеб. для студентов юрид. фак. и вузов : Рос. акад. наук, Ин-т государства и права, Академ. правовой ун-т. Изд. 3-е, перераб. и доп. Москва. : Волтерс Клувер, 2005. 432 с.
12. Віденська конвенція про право міжнародних договорів 1969 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_118#Text.

REFERENCES

1. Butkevich O. V. (2008). U istokov mezhdunarodnogo prava. Sankt-Peterburg: Yuridicheskiy tsentr Press [in Russian].
2. Dmitriyeva, A.I., Batlera, U.E. (2013). Istoriya mezhdunarodnogo prava. Odessa: Feniks [in Russian].
3. Lukashuk, I. I. Sovremennoe pravo mezhdunarodnyh dogovorov (Vols 1-2). Vol. 1. [in Russian].
4. Butkevich, O. V. (2013). Istoria mizhnarodnogo prava. Kyiv: vydavnytstvo Lira-K [in Ukrainian].
5. Baskin, Yu.A., Feldman, D. I. (1990). Istoriya mezhdunarodnogo prava. Moskva: «Mezhdunarodnyye otnosheniya» [in Russian].
6. Zolotoi fond rossiyskoi nauki mezhdunarodnogo prava: Mezhdunarodnoe pravo. V. A. Ulyanitskiy (Ed.). (2010); Ros. akad. Pravosudiya, Ros. assots. mezhdunar. Prava. Moskva: Mezhdunar. Otnosheniya [in Russian].
7. Dmytriiev, A.I. (2001). Vestfalskiy myr 1648 roku i suchasne mizhnarodne pravo. Kyiv: In-t derzhavy i prava im. V.M. Koretskoho NAN Ukrainy [in Ukrainian].
8. Merezhko, O. O. (2002). Pravo mizhnarodnykh dohovoriv: suchasni problemy teorii ta praktyky. Kyiv: Takson [in Ukrainian].
9. Reuter, P. (1995). Introduction to the Law of Treaties. The Graduate Institute of International Studies, Geneva [in English].
10. Zadorozhnii, O. V. (2004). Haazki konventsii z mizhnarodnoho humanitarnoho prava : Ukrainska dyplomatychna entsyklopediia. Kyiv: Znannia Ukrainy, Vol.1 [in Ukrainian].
11. Lukashuk, I.I. (2005). Mezhdunarodnoye pravo. Obshchaya chast : Ros. akad. nauk. In-t gosudarstva i prava. Akadem. pravovoy un-t. Moskva: Volters Kluver [in Russian].
12. Videnska konventsiya pro pravo mizhnarodnyh dogovoriv 1969 r. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_118#Text [in Ukrainian].

ОКЛАДНАЯ МАРИНА

кандидат исторических наук, доцент, доцент кафедры права Европейского союза Национального юридического университета имени Ярослава Мудрого,

ПЕРЕРОВОДА АНАСТАСИЯ

студентка 1 курса международно-правового факультета Национального юридического университета имени Ярослава Мудрого

ЭТАПЫ СТАНОВЛЕНИЯ ДОГОВОРНОГО ПРАВА В ИСТОРИИ МЕЖДУНАРОДНОГО ПРАВА

Статья посвящена развитию и становлению базовой отрасли международного права – договорному праву. Исследовано этапы формирования института договорного права в течение разных периодов истории, определены особенности договора на каждом этапе становления.

Ключевые слова: договорное право, международно-правовой договор, трактат, периоды права международных договоров, международное соглашение.

OKLADNA MARINA

PhD in Historical Sciences, Associate professor, Associate professor at the Department of Theory of the State and Law of Yaroslav Mudryi National Law University,

PERERODOVA ANASTASIA

1st year student, International Law Faculty, Yaroslav Mudryi National Law University

STAGES OF THE FORMATION OF TREATY LAW IN THE HISTORY OF INTERNATIONAL LAW

Problem setting. An international treaty is an agreement between two or more subjects of international relations concerning the establishment, modification or termination of mutual rights and obligations. In modern time an international treaty is the universal and primary source of international law and, at the same time, the law of treaties as a branch of international law occupies a central place in this system. The role of the treaty is constantly increasing, so it is important to study how treaty law was formed in order to understand how it has changed over history, and what factors have influenced the formation of the main branch of international law.

Analysis of recent researches and publications. The law of international treaties causes increased attention of lawyers to the study, research and analysis of its main aspects. Among the domestic and foreign scholars who have made a significant contribution to the study of the law of treaties can be distinguished such as V. Butkevich, Y. Brownlie, A. Talalaev, O. Merezko, O. Nazarenko, F. Martens, V. Shurshalov, I. Lukashuk, O. Zadorozhniy and others.

Target of research. Study of international treaty at different stages of formation of international law, analysis and comparison of forms, content, functions and significance of the treaty in different historical periods.

Article's main body. The article is devoted to the development and formation of the basic branch of international law – treaty law. It studies the stages of formation of the institute of treaty law during different periods of history, identifies the features of the treaty at each stage of formation.

Conclusions and prospects for the development. The agreement is an important and necessary instrument of interaction and communication between people, it establishes ties between peoples and states, helps to resolve conflicts, that is why the signing of treaties is a significant mechanism for the regulation of human relations since ancient times. In this article we have traced how different historical periods influenced the formation of international treaty law, which events were of key importance for the development of international law in general. Throughout the history of international law, the treaty has undergone a number of transformations of its forms, types and procedures of conclusion. The treaty form of consolidation of international relations is the basis of stability and efficiency of the legal order in international law. At the present time, the law of international treaties is a self-sufficient, developed branch and system of international law. It is the key branch of international law with its institutions, low basic principles, and continues to develop rapidly and irreversibly.

Keywords: treaty law, international treaty, treatise, periods of the law of treaties, international agreement.

За ДСТУ 8302:2015 цю статтю слід цитувати:

Окладна М. Г., Переродова А. О. Етапи становлення договірної права в історії міжнародного права. *Право та інновації*. 2021. № 2 (34). С. 90–95.